

Список використаних джерел

1. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу» від 22.03.2017 року №187
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/867-2018-%D0%BF#n127>

Ковалик Юлія
здобувач освітнього ступеня «магістр»
Семенишена Наталія
к.е.н., доцент
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ЯК ОБ'ЄКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Загальновідомо, що земля - це «даровані блага», природні ресурси, які можуть бути використані для виробництва товарів і послуг: для виробництва сільськогосподарської продукції, будівництва будинків, міст, доріг.

На сьогоднішній день земля починає виступати товаром, що має свою ціну, яка сформована ринковими умовами, проте офіційно не може бути об'єктом продажу, тому що законодавчо в Україні діє мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення.

Поняття «земля» в залежності від контексту використовується у багатьох розуміннях: (1) як планета, (2) як суходіл, (3) як ґрунти – верхній шар земної поверхні, придатний для життя рослин, (4) як економічна категорія – загальний засіб праці і основний засіб виробництва у сільському господарстві, (5) як територія з угіддями, якою хтось володіє, територія з правовим режимом, тощо [1]. В межах одного розуміння можуть також існувати різні підходи до наповнення поняття «земля» конкретним змістом. Тому поняття «земля», використане при визначенні предмету земельного права, потребує спеціального коментарю.

Аналіз земельного законодавства в цілому дозволяє стверджувати, що термін «земля» у ньому вживається у двох розуміннях – (1) як земна поверхня та певний простір над і під нею (земля «у суворому розумінні») - саме так вживається цей термін, напр., у словосполучення «моніторинг земель», та (2) як синонім терміну «земельна ділянка» - саме в такому значенні вживається

термін «земля» у словосполученнях «оренда землі», «купівля-продаж землі» тощо. При цьому при використанні терміну земля у першому розумінні загалом можна стверджувати, що «земля» - це множина земельних ділянок. Таким чином, при використанні терміну «земля» у першому розумінні поняття «земельна ділянка» та «земля» співвідносяться як частина та ціле.

В економічній літературі фахівці надають терміну „земля” досить широкого змісту. Земля, як економічний ресурс, – це не лише та частина поверхні землі, що не покрита морем, а також вся сукупність ресурсів, які застосовують у виробництві, - родючі ґрунти, родовища мінеральних ресурсів, водні ресурси, ліси тощо [2, с. 25].

За висловом К. Маркса, „... земля являє собою простір, необхідний як умова будь-якого виробництва та будь-якої діяльності людини” [3, с. 335].

Слід зазначити, що згідно з КУ, ЗКУ, ЦКУ земля — це основне національне багатство нашої держави. Однак, на наше переконання, таке законодавче трактування «землі» не можна розглядати як її визначення, оскільки воно не розкриває сутності цієї дефініції і вказує лише на те, що певний об'єкт є національним багатством держави.

Земельні ресурси разом з іншими природними ресурсами (лісовими, водними, мінеральними, кліматичними) є компонентами оточуючого середовища, місцем існування людини, їм належить активна участь у суспільному виробництві, вони є засобом виробництва і джерелом задоволення потреб людини.

Класична економічна теорія визначає ресурси як сукупність природного, соціального та духовного в процесі виробництва товарів, послуг та інших цінностей [4, с. 76].

Проведений аналіз наукових досліджень дає змогу стверджувати, що більшість науковців використовують термін «земля». Поняття «земельні ресурси» немає широкого застосування в науковій літературі, більш того, поняття «земля» та «земельні ресурси» використовуються науковцями як синоніми.

З точки зору бухгалтерського обліку варто обмежитись поняттям «земельні ресурси» – землі, які використовуються у суспільному виробництві. Також встановлено, що поняття «земля» («земельні ресурси») не є тотожним поняттю «природний ресурс».

За результатами аналізу земельного законодавства встановлено, що в досліджених нормативно-правових актах використовуються терміни «земля» та «земельна ділянка», і лише в Законі України «Про охорону земель» та ДСТі 26640-85 наведено визначення «земельних ресурсів».

На підставі вищенаведеного можемо зробити висновок, що «земля» — це множина земельних ділянок, і, що терміни «земельна ділянка» та «земля» співвідносяться як частина та ціле.

Земельні ресурси як засіб виробництва мають низку особливостей, які суттєво відрізняють їх від інших засобів виробництва, а, відтак, потребують

ретельного обліку. Без удосконалення бухгалтерського обліку земельних ділянок, без пошуку найбільш раціональних та ефективних методів обліку і контролю не можуть бути успішно вирішені і завдання земельної реформи.

Протягом останнього десятиліття в організації обліку земельних ресурсів відбулися значні зміни, як-то: впровадження і застосування ГІС-технологій у системі земельного кадастру загалом та зокрема для оцінки земель; впровадження автоматизованої системи обліку обмінних файлів для ведення кадастрового реєстру земельних ділянок; впровадження автоматизованої системи ведення електронної копії книги реєстрації державних актів і договорів оренди земель тощо.

Водночас, є ряд проблем в обліку земельних ресурсів, серед яких вагомими є наступні: недостатність нормативної бази та проблеми термінологічного характеру та обліку земель різного цільового призначення у земельно-статистичній звітності; недотримання методології обліку на різних рівнях ведення Державного земельного кадастру; недостовірність, а, почасти, і недоступність даних обліку земель та ін.

Врахування особливостей земельних ресурсів, як особливого активу потребує постановки земельних ділянок на баланси підприємств АПК та системи чіткого і достовірного інформаційно-облікового забезпечення. На сьогодні інформаційна база формується переважно системою бухгалтерського обліку, водночас, відсутні спеціальні дані, потрібні для проведення оцінки та подальшого відображення на рахунках бухгалтерського обліку. Очевидною є необхідність запровадження єдиних методологічних засад аналітичного обліку земельних ділянок, адже за допомоги аналітичного обліку управлінський персонал отримуватиме інформацію для прийняття управлінських рішень стосовно землекористування.

Очевидно, облік земель необхідно здійснювати окремо за власниками і користувачами, що дасть змогу приймати ефективніші управлінські рішення, пов'язані з використанням, охороною та відтворенням земельних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Мунтян В.Л. Правова охорона природи УРСР. Київ : «Вища школа», 1972. С.86.
2. Экономическая теория / [Н.И. Базылев, С.П. Гурко, М.Н. Базылева и др.]; под ред. Н.И. Базылева, С.П. Гурко. Минск : Интерпрессервис; Экоперспектива, 2001. 637 с.
3. Маркс К. Сочинения: в 39 т. / К. Маркс, Ф. Энгельс. 2-е изд. Москва : Госуд. изд-во полит. лит-ры. Т. 25: Капитал. Ч. 2: Критика политической экономии. 1962. 551 с.
4. Основи економічної теорії / за ред. В.А. Предборського. Київ : Кондор, 2002. 621 с.
5. Земельний кодекс України : за станом на 2.10.2018. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>

6. Семенишена Н.В., Сысак Э.А. Институт бухгалтерского учета Украины: особенности отражения информации о земельных ресурсах. *Теория и практика промышленного развития экономических систем : сборник научных трудов* ; под ред. Е.П. Карлиной, А.А. Кушнер ; Астрахан. гос. техн. ун-т. Астрахань : Изд-во АГТУ, 2012. С. 333-336.

Королькова Ангеліна

здобувач освітнього ступеня «магістр»

Семенишена Наталія

к.е.н., доцент

Подільський державний аграрно-технічний університет

м. Кам'янець-Подільський

ІННОВАЦІЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ З ПИТАНЬ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОБЛІКУ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ

Земельні ресурси для сільськогосподарських підприємств є найбільш цінним активом, який служить основою здійснення їхньої діяльності загалом. З огляду на це, питанням обліку та оцінки цих ресурсів приділяється багато уваги. Українські науковці на запити практики піднімають у своїх публікаціях важливі проблеми, вирішення яких дозволить уникнути низки негативних явищ, що пов'язані з використанням землі. Насамперед йдеться про оцінку, оренду та умови використання землі в процесі діяльності суб'єктів аграрного сектора. Не менш актуальними є питання колективного й індивідуального володіння земельними ресурсами та ідентифікація відповідних прав. З точки зору обліку, як юридичної основи землекористування суб'єктами аграрного сектору, важливими актуальними питаннями є правильність документального відображення операцій з землею.

Облікову проблематику досліджували низка українських науковців і практиків, зокрема Алексенко А., Заболотчук А., Калетнік Г., Коваль Л., Остапчук С. та інші. Але незважаючи на усесторонній та детальний розгляд проблематики облікового відображення земельних ресурсів і вирішення низки неузгодженостей, які існували в системі документального й рахункового забезпечення, окремі питання залишились недостатньо проаналізованими дослідниками. До них слід віднести нормативно-правове регулювання та потребу в узгодженості положень різних законодавчих актів. В світлі прийняття нових юридичних норм, цей напрям дослідження набуває ще більшої актуальності.